Primát papeže a všeobecné koncily

O. Sevastian Sabol OSBM

Úvod

Veliký význam v Kristově Církvi vždy měly a mají tzv. všeobecné koncily. Dodnes jich bylo už dvacet jedna[1], ale schismatičtí „pravoslavní"[2] uznávají pouze prvních sedm koncilů, které se konaly na Východě ještě před velikým schismatem, k němuž došlo r. 1054. V tomto pojednání se budeme proto zabývat pouze těmito prvními sedmi koncily.

Všeobecný koncil můžeme vymezit jako shromáždění biskupů, pokud možno ze všech církevních provincií, svolané a vykonávané v přítomnosti římského velekněze nebo jeho zplnomocněných zástupců, které má vyřešit církevně-náboženské otázky všeobecného významu. Jak uvidíme níže, všeobecné koncily vždy svolávali římští papežové, a to buď tak, že sami vyzvali biskupy, aby se na koncilu shromáždili, anebo tím, že schválili úmysl nějakého biskupa či císaře svolat koncil. Právě tento fakt, že papežové svolávali koncily, a to navíc na Východě, a fakt, že papežové koncilům předsedali skrze své zástupce – legáty, schismatičtí „pravoslavní" (a dnes také modernističtí katolíci – pozn. překladatele) zamlčují a snaží se dovodit, že koncily svolávali císařové; učí také a tvrdí, že všeobecné koncily byly považovány za nejvyšší autoritu v Církvi, kdežto papež že byl jen „rovný mezi ostatními sobě rovnými patriarchy".

Chceme tedy ukázat, že toto tvrzení je nepravdivé a překroucené. Abychom nemohli být označeni za jednostranné „papežence", budeme při podávání důkazů a citací užívat nikoliv latinské, nikoliv „katolické", ale převážně „pravoslavné" prameny, zejména *Dějiny všeobecných koncilů* vydané Duchovní akademií v Kazani r. 1873.

Tímto pojednáním chceme ukázat, že kdyby se naši nesjednocení bratři „pravoslavní" vrátili k čisté a pozdějšími Řeky a Moskvany skrývané nauce prvních sedmi všeobecných koncilů, nebylo by mezi námi onoho bludného rozkolu, který je příčinou tak velikých škod pro Církev a pro náš národ.

První všeobecný koncil, rok 325

První všeobecný koncil byl svolán do Niceje v Bythinii. Jeho hlavním úkolem bylo odsoudit heretické učení Aria, který hlásal, že Slovo – Syn Boží – není věčné, ale v čase z ničeho stvořené. Ačkoliv se nám nedochovaly bezprostřední dokumenty koncilu, jiné dokumenty dokazují, že tento koncil svolal papež Silvestr a že jej také vedl prostřednictvím svých speciálně vyslaných legátů. Podívejme se, co říkají pozdější dokumenty:

Otcové VI. všeobecného koncilu (v Cařihradu r. 680) jasně říkají, že „Arius povstal se svou vzpourou a [...] tehdy úctyhodný Konstantin a slavný Silvestr svolali veliký a význačný koncil".

Nejstarší dokumenty, jako dílo Sokrata Sozomena, Hinkmara a hlavně všechny „Dějiny" tohoto koncilu, a pak také akta Gelasia († 496), Řehoře († 604) a Hadriána († 795), jež uvádějí soupis účastníků koncilu, říkají, že předsedajícími koncilu byli biskup Hosius z Córdoby (ve Španělsku) a dva římští kněží – Vít a Vincenc, kteří také jako první přede všemi patriarchy podepisovali dekrety koncilu. Kdyby Hosius nepředsedal koncilu z příkazu papeže, pak by nebylo možné vysvětlit, jak to, že on, obyčejný biskup bezvýznamného města ve Španělsku, sedí výše než všichni patriarchové, a oni proti tomu neprotestují. Kdyby Hosius předsedal koncilu nezákonně, pak by ariánští biskupové, kteří tam byli přítomni, určitě buďto vymáhali na koncilu, aby byli římští představení odstraněni, anebo by po koncilu, když se k nim přiklonil i císař, vymáhali zneplatnění koncilních dekretů prostě z toho důvodu, že předsednictvo koncilu bylo nezákonné, a tudíž koncil i jeho výnosy neplatné. Ale k žádným takovým protestům nedošlo. Je tedy zřejmé, že ariáni stejně jako ostatní uznávali Hosia a jeho spo-lečníky z Říma za zákonné zástupce toho, jenž je hlavou mezi patriarchy a má vládu nad všemi církvemi.

Rozkolní „pravoslavní" zamlčují nebo i popírají účastenství papeže při svolávání a jeho vedení koncilu a říkají, že koncil svolal císař Konstantin a předsedajícím že byl patriarcha Alexandr z Alexandrie. Dokumenty ale dokazují něco jiného, a to, že Konstantin sice skutečně poskytl účastníkům koncilu velikou pomoc tím, že vyslal posly a doprovod pro tři sta osmnáct biskupů, ale i když snad projevil snahu vměšovat se do církevních záležitostí, a to i na koncilu, kde seděl vedle biskupů na obyčejném křesle, uslyšel poučení předsedajícího koncilu biskupa Hosia: „Nevměšuj se do záležitostí Církve a nemysli si, že nám v těchto věcech budeš rozkazovat, ale raději se jim od nás uč..." Ale i sám císař pronesl ke koncilním otcům: „Vás Bůh ustanovil kněžími a dal vám moc nás soudit..." Patriarchu Alexandra pak žádné tehdejší ani pozdější dokumenty neuvádějí na prvním místě, ale vždy až za papežskými legáty.

Nakonec, moskevské „pravoslavné" bohoslužebné knihy na den 2. ledna [svátek sv. Silvestra ve východním liturgickém kalendáři – pozn. překladatele] zahrnují papeže Silvestra takovýmito pochvalami: „Ukázal ses býti ohnivým sloupem, svatě jsi vedl svatý koncil [...]. Ukázal ses býti představeným[3] svatého koncilu [...] jako božská hlava svatých otců." Kdyby biskup Hosius nebyl zástupcem papeže Silvestra, nemohla by Církev nazývat tohoto papeže „představeným" koncilu.

Už první všeobecný koncil nám tedy ukazuje, že na něm římský velekněz vykonával nejvyšší pravomoc a nikdo ji nepopíral.

Druhý všeobecný koncil, rok 381

Druhý všeobecný koncil byl svolán do Cařihradu, a to jen jakožto koncil místní (partikulární), aby odsoudil falešnou nauku Makedonia, který učil, že Duch Svatý není božské přirozenosti, ale že je stvořením Syna. Koncil měl proto znovu potvrdit nauku prvního koncilu o rovnosti všech tří božských Osob.

Tímto pojednáním chceme ukázat, že kdyby se naši nesjednocení bratři „pravoslavní" vrátili k čisté a pozdějšími Řeky a Moskvany skrývané nauce prvních sedmi všeobecných koncilů, nebylo by mezi námi onoho bludného rozkolu.

Koncil svolal císař Theodosius, ale historikové připouštějí, že to učinil se souhlasem papeže Damasa, protože koncilní otcové píší papeži takto: „Sešli jsme se v Cařihradě na základě listu Vaší důstojnosti, který jste poslal zbožnému císaři..." Na koncilu bylo sto padesát biskupů a třicet šest heretiků makedoniánů. Není známo, jestli zde byli vyslanci od papeže.

Ale tento koncil nebyl tehdy považován za všeobecný, protože a) nebyli svoláni biskupové všech provincií, ale jen nejbližších krajin, na což si stěžovali biskupové Itálie; b) nebyl svolán z autority a na příkaz papeže, ale jen císařem se svolením papeže; c) samy východní církve začaly tento koncil považovat za všeobecný až od r. 451, kdy bylo na chalcedonském koncilu čteno cařihradské vyznání víry zároveň s nicejským a také slavnostně potvrzeno. Ale zcela uznán jakožto všeobecný byl tento koncil až za papeže sv. Řehoře Velikého († 604), a to pouze co se týče koncilních výnosů proti heretické nauce Makedonia o Duchu Svatém. Ostatní výnosy tohoto koncilu, jakož i jím vydané kánony nebyly nikdy potvrzeny.

Třetí všeobecný koncil, rok 431

Třetí všeobecný koncil se konal ve městě Efesu v r. 431 a jeho hlavním předmětem bylo odsoudit novou bludnou nauku heretika Nestoria, patriarchy cařihradského. Ten učil, že Nejsv. Panna Maria porodila ne Syna Božího, ale pouze člověka, se kterým se Syn Boží spojil. Následkem toho Nestorius nevyznával, že Nejsv. Panna Maria je Bohorodička.

Koncil svolal císař Theodosius II., ale s povolením a schválením (aprobací) papeže sv. Celestina, vydaným 15. května r. 431. Za svého zástupce na koncilu ustanovil papež sv. Cyrila, patriarchu alexandrijského, a požádal ho, aby na koncilu vykonával „vládu, která náleží našemu (římskému) stolci". Mimo to vyslal papež ještě dva biskupy a dva kněze z Říma a podřídil je sv. Cyrilovi. I „pravoslavná" vydání *Dějin koncilů* uvádějí, že „Cyril Alexandrijský zastupoval také Celestina, nejsvětějšího patriarchu římské církve"; „Cyril Alexandrijský, který zastupoval také místo arcibiskupa římské církve Celestina"; „Celestin předal své místo na koncilu [...] Cyrilovi, biskupu Alexandrie".

Na prvním zasedání koncilu byl přečten list papeže Celestina. Ten dával koncilu už hotové řešení: „Ty (Nestorius) jsi zcela zbaven biskupského stolce [...] a odloučen od jakéhokoliv společenství křesťanů, pokud hned nezměníš své zlé učení." Svatému Cyrilovi pak, jakožto svému zplnomocněnci, papež přikazuje, aby „vykonal jeho [papežovo] rozhodnutí s neústupnou přísností"; východním biskupům pak papež píše: „Nechť vaše kněžská důstojnost ví, že toto rozhodnutí vyšlo od nás, a co více – od samotného Krista Boha." Papež zde ukazuje svou moc, jakožto nejvyšší soudce, od kterého se nelze odvolat, dává neodvolatelné řešení, které zavazuje všechny. Východ nepopíral toto papežské právo: přátelé Nestoria se nebouří, ale radí mu, aby se podřídil; sám Nestorius pak ani slovem nehovoří o zneužití nebo o nezákonném přisvojení moci papežem nad biskupy Východu.

Na druhém zasedání byli přítomni už i noví papežovi legáti, kteří přečetli nový Celestinův list. Píše v něm: „Vyslali jsme je, abychom naplnili naši starost (o víru) našich bratří [...] aby oni vykonali to, co jsme již rozhodli."
A jak zareagovali koncilní otcové na takové projevy „papežské touhy po moci"? „Všichni biskupové," jak píší dokonce i „pravoslavné" *Dějiny koncilů*, „společně zvolali: ‚To je přeci spravedlivý soud! Celý koncil děkuje Celestinovi, strážci víry.' Na to řekl Filip, kněz římské církve:

Nástěnná malba z 8. století zobrazující sv. Petra, která se nachází v koptském chrámu v Údolí Ivů (Wadi es-Sebua, Egypt).

‚Děkujeme svatému koncilu, že jste se po přečtení listu svatého [...] papeže [...] hromovými zvoláními s ním (duchem) sjednotili, jako údy pod jedinou hlavou.'"

Na třetím zasedání žádali papežští legáti, aby bylo veřejně přečteno odsouzení Nestoria, „abychom mohli potvrdit vaše výnosy, jak to vyžaduje pořádek vzhledem k [...] papeži Celestinovi." Po přečtení rozsudku řekl legát Filip:

„Nikdo o tom nepochybuje a po všechny časy bylo známo, že svatý [...] Petr, vůdce a hlava apoštolů, sloup víry, základ katolické církve, přijal od Pána našeho Ježíše Krista [...] klíče království a že jemu byla dána moc

V listu papeži Flavianos nejen že nepopírá právo papeže vměšovat se do záležitostí Cařihradu, ale dokonce prosí, aby tato nejvyšší moc byla užita vůči Eutychovi. „Neboť naše rozhodnutí potřebuje pouze vaši podporu a obranu."

svazovat a rozhřešovat hříchy; a on až do tohoto času stále žije a rozsuzuje skrze své nástupce. Proto, podle jeho vnuknutí, jeho nástupce a náměstek, nejsvětější papež náš biskup Celestin poslal nás na tento koncil, abychom zastupovali jeho přítomnost."

Po koncilu pak papež Celestin napsal v listě pro věřící v Cařihradě, že doba věroučného boje na Východě byla „pro nás těžkým časem [...], probděli jsme noci beze sna [...]. Měli jste co dělat se zrádcem, ale svatý apoštol Petr neopustil ani zde ty, kteří se horlivě namáhali [...] Apoštolský soud rozhodl, aby byl odťat ten, který nás

Vyobrazení sv. Petra v čele apoštolů s klíčem k nebeské bráně lze najít i v byzantském kostele z 12. století (Asinou, Kypr).

zarmucoval a chtěl překroutit evangelium [...] A nakonec, teď je příležitost vás napomenout naším slovem, aby nikdo z vás nenabourával budovu postavenou na tvrdém kameni nárožním."

Účastenství papeže na všeobecném koncilu jakožto nejvyšší hlavy a soudce, od kterého není odvolání, a jeho autorita vyzdvižená a nikým nepopíraná jsou zde naprosto jasné.

Čtvrtý všeobecný koncil, rok 451

Čtvrtý všeobecný koncil byl svolán v záležitosti odsouzení nové hereze monofyzitů, kterou rozšířil archimandrita Eutychés. Ten učil, že vtělené Slovo Boží má pouze jednu přirozenost, přirozenost Boží, a že lidská přirozenost byla božskou pohlcena. U tohoto koncilu můžeme rozlišit tři fáze, z nichž každá jasně ukazuje autoritu papeže jakožto nejvyššího soudce, jehož rozhodnutí má i bez koncilu nejvyšší autoritu.

Heretik Eutychés byl se svou naukou odsouzen nejprve na místním synodu v Cařihradě r. 448, pod předsednictvím patriarchy Flaviana. Eutychés byl exkomunikován. Poslal pak list papeži Lvu I., jakožto „ochránci víry", a prosil: „Jak zvážíte, tak i rozhodněte", a slíbil, že se podřídí rozhodnutí papeže. Tedy i heretik věděl, že rozhodnutí římského velekněze má větší váhu než rozhodnutí synodu.

Uvědomění od Flaviana přišlo do Říma dříve než Eutychův list. V odpovědi papež vyčítal Flavianovi: „Podivili jsme se, jak jsi mohl před námi mlčet o takovém pohoršení [...]; chceme znát důvod takovéhoto tvého postupu [...], neboť církevní pravidlo i víra [...] nás zavazují k veliké starostlivosti o pokoj křesťanů, abychom tím, že odstraníme nepravé názory a zachováme neporušenou katolickou víru [...] i svou autoritou podpořili ty, jejichž víra byla pravá." V takovém duchu a s takovým vědomím moci píše papež také císaři a všem archimandritům v Cařihradě. A Cařihrad, tj. jak patriarcha, tak císař i mniši, se stavěl k takovému postupu papeže jako k něčemu naprosto přirozenému a zákonnému.

V listu papeži Flavianos nejen že nepopírá právo papeže vměšovat se do záležitostí Cařihradu, ale dokonce prosí, aby tato nejvyšší moc byla užita vůči Eutychovi. „Proto, nejsvětější otče, postupuj spravedlivě, jak to žádá kněžství [...] Neboť naše rozhodnutí potřebuje pouze vaši podporu a obranu." Flavianos neprosí, aby byl svolán nový koncil. Stačí osobní list papeže, aby potvrdil zákonnost rozhodnutí cařihradského synodu. A sv. Petr Chrysologus, kterého Eutychés žádal, aby se za něj u papeže přimluvil, vyzývá Eutycha: „Nejdříve ze všeho s pokorou přijmi to, co napsal papež, neboť my, z lásky k pokoji a k víře, nemůžeme rozhodovat věci víry bez souhlasu římského biskupa." – Hle, kolik projevů vyznání moci papeže na Východě během této první fáze chalcedonského koncilu.

Druhá fáze byla velice bouřlivá a tragická. Eutychés nalezl podporu u císaře Theodosia, u alexandrijského patriarchy Dioskúra a u silné strany monofyzitů. Císař žádal papeže, aby svolal koncil do Efesu. Papež to nepovažoval za nutné, ale nakonec souhlasil. Sám vyslal „místo sebe" tři legáty. Ale plánovaný koncil nebyl tím, co dělá koncil koncilem. Dioskúros Alexandrijský, příznivec Eutychův, sám uzurpoval předsednictví koncilu, neuznal papežovy vyslance a východní biskupy, své protivníky, nechal vsadit do vězení. Z přítomných sto třiceti biskupů zbavil čtyřicet dva práva hlasovat a dopis papeže o dvou přirozenostech v Ježíši Kristu nedovolil na koncilu přečíst. Když proti takovému postupu protestoval patriarcha Flavianos, Dioskúros ho vyloučil z Církve. Flavianos se na místě odvolal k papežským legá-

Když byl na druhém zasedání přečten papežův list o dvou přirozenostech v Ježíši Kristu, božské a lidské, celý koncil vstal a zvolal: „Anathema na toho, kdo věří jinak! Petr promluvil skrze Lva!"

tům. Vůdce papežské delegace prohlásil, že anathema uvržené na Flaviana „se odmítá". Tehdy se Dioskúrovi stoupenci vrhli na pravověrné biskupy, strhla se rvačka a bitka, při které byl Flavianos smrtelně zraněn a papežští legáti a mnoho biskupů si sotva zachránili život útěkem. Hereze vítězila fyzickou silou a Dioskúros po návratu do Alexandrie vyhlásil anathema na papeže. Papež Lev nazval tento koncil „lotrovským koncilem" a pod tímto názvem vstoupil do dějin.

Do Říma o tom všem přišlo mnoho hlášení. Papež poslal jako odpověď za jeden den osm listů. V listu císaři papež píše, že „od blaženého Petra, prvního z apoštolů, jsme přijali takovou pravomoc, že máme zákonné právo střežit pravdu [...] A proto my tvrdíme, že koncil biskupů, který jste vy zřídili v městě Efesu, se protiví samotné víře a zasazuje ránu všem církvím". – Kněžstvu a věřícím v Cařihradě papež píše, že kdo se odváží napadat pravověrné kněze (biskupy), „ten nemůže být v jednotě s námi [s papežem] a nemůže se počítat k počtu biskupů [...] Proto zůstaňte v duchu katolické pravdy a přijměte toto apoštolské naučení, které vám předáváme svými ústy".

Jak zareagoval Východ na takovéto „vměšování se" papeže do záležitostí Východu? Císař vyznává papeži svou víru, že „biskup města Říma, kterému dávná minulost přiznala prvenství kněžství přede všemi ostatními, musí mít příležitost a místo vydávat soud o víře a kněžích". – Nový patriarcha Cařihradu Anatolij prosí papeže, aby ho potvrdil na patriarchálním stolci. Klérus a věřící Cařihradu prosí papeže, aby i dále bránil čisté učení. A Theodoret Krétský, odsouzený na „lotrovském" koncilu, se obrací na papeže, „abych obdržel od vás lék na jizvy Církve, neboť vám je nutné být podřízen jako prvnímu mezi všemi [...]. Očekávám rozhodnutí vašeho Apoštolského stolce". – Hle, kolik nových projevů papežské moci a kolik důkazů jejího vyznávání na Východě!

Třetí fázi čtvrtého všeobecného koncilu tvoří samotný koncil, který se odehrál v Chalcedonu r. 451. Jeho úkolem bylo v první řadě skoncovat s Eutychovou herezí a potrestat už známého Dioskúra, vůdce „lotrovského koncilu".

Koncil svolal papež Lev I. na žádost císaře. Sešlo se šest set třicet biskupů. Papež vyslal čtyři legáty. „V těchto bratrech, tedy biskupech Paschasiovi a Lucenciovi a kněžích Bonifáci a Basilovi, které odesíláme od apoštolského stolce, ať vidí vaše bratrství, že jsem na koncilu přítomen já a neoddělitelně přebývám s vámi [...], vždyť jsem vám už dávno přítomen hlásáním katolické víry. [...] Proto ať je zcela odložena všechna opovážlivost vystupovat proti víře Bohem nám svěřené a ať umlkne pustá nevěra těch, kteří se zmýlili." Papež autoritativně zdůrazňuje, že koncil nemá právo rozebírat otázky víry – ty už jsou totiž vyřešeny papežovým listem Flavianovi –, ale má soudit pouze osoby Eutycha a Dioskúra.

Už na prvním zasedání koncilu papežský legát Paschasius prohlásil: „...apoštolský biskup města Říma, hlava všech církví, nám dal nařízení, kterým nás zplnomocnil přikázat, aby Dioskúros nebyl na koncilu, a pokud se sem pokusí dostat, aby byl vyhnán [...], protože buďto odejde on, nebo se vzdálíme my." Z toho je vidět, že papež Lev I. odsoudil patriarchu Dioskúra sám, aniž by čekal na rozhodnutí koncilu. A koncilní otcové proti takovému projevu nadřazenosti papeže nad koncilem neřekli nic.

Na předepsanou soudní otázku, jaká je Dioskúrova vina, odpověděl legát Lucencius: „Činil ze sebe soudce, kterým nebyl, a odvážil se zřídit koncil bez autority Apoštolského stolce, což nikdy nebývalo a ani být nesmí..." Na otázku Paschasia: „Přeje si vaše blaženost, abychom my (tj. zástupci Svatého stolce), jak jsem řekl, použili proti němu církevních trestů?" koncil odpověděl: „Samozřejmě, to chceme!" A otcové se obrátili na papežské legáty se slovy: „Prosíme vaši svatost, když zaujímáte místo nejsvětějšího velekněze Lva, abyste nad ním [Dioskúrem] vyhlásili rozsudek a určili mu trest podle kánonů. Všichni a celý všeobecný koncil budou souhlasit s rozsudkem Vaší Svatosti." Papežští legáti přečetli všechna provinění Dioskúra a zakončili je slovy: „Proto nejsvětější [...] Lev skrze nás a skrze tento svatý koncil, spolu s [...] apoštolem Petrem, který je ochráncem katolické církve a základem pravé[4] víry, zbavuje ho [Dioskúra] biskupství a odlučuje ho ode všeho kněžského stavu." Všichni biskupové dali najevo, že ve všem smýšlejí tak jako Apoštolský stolec, a podepsali rozsudek.

Když byl na druhém zasedání přečten papežův list o dvou přirozenostech v Ježíši Kristu, božské a lidské, celý koncil vstal a zvolal: „Anathema na toho, kdo věří jinak! Petr promluvil skrze Lva!"

Snad nikdy předtím neprojevil Východ tak silně a jasně své přesvědčení o autoritě a vládě římského velekněze jako právě ve spojení s tímto čtvrtým všeobecným koncilem.

Dokončení příště.

Překlad brožurky o. Sevastiana Sabola OSBM
Peršenstvo papy i vselenski sobory, vyd. 1952 v New Yorku.
IMPRIMI POTEST o. Lotockyj OSBM, Protoihumen (25. 9. 1952)
NIHIL OBSTAT o. Dr. Vasyľ Vasylyk, Eparchialnyj censor (4. 10. 1952)
IMPRIMATUR + Konstantin, biskup filadelfský (4. 10. 1952)
Přeložil o. Radim Tutr.

1 Původní text má „dvacet", protože je psán před posledním všeobecným, byť pouze pastoračním, koncilem.

2 Autor nedává slovo „pravoslavní" do uvozovek. Je to však jasné upozornění na to, že schismatičtí křesťané Východu se pravoslavnými nazývají neprávem. Skutečné pravoslaví = *orthodoxia* je křesťanství katolické.

3 Tímto slovem překládáme staroslověnské *verchovnik* – „ten, kdo má nejvyšší vládu".

4 Doslova *pravoslavné* – v původním smyslu, tedy ortodoxní, pravé.

Primát papeže a všeobecné koncily

(2. část)

O. Sevastian Sabol OSBM

Pátý všeobecný koncil, rok 553

Pátý, zpočátku vůbec ne všeobecný koncil se uskutečnil v Cařihradě roku 553, byl svolán císařem Justiniánem s vynuceným svolením papeže Vigilia. Historie tohoto koncilu je velmi zamotaná a nejasná, přesto ji, ač v krátkosti, podáme. V souvislosti s tímto koncilem jsou podstatné dvě věci:

a) už zde zcela jasně vyniká úsilí byzantských císařů stát se nejvyšší autoritou nejen ve státě, ale i v Církvi;
b) ačkoliv si papež Vigilius nevede v této zamotané situaci zcela dobře, přesto i na tomto násilně vynuceném koncilu jednoznačně vystupuje autorita papeže a její uznání ze strany východní Církve.

Za předmět koncilních jednání určil sám císař odsouzení nauky i samotných osob tří biskupů. Byli to Theodor z Mopsuestie, Ibas z Edessy a Theodoret z Kyru. Jejich učení a spisy už byly odsouzeny na zmíněném chalcedonském koncilu, ale oni sami nebyli vyloučeni z Církve, protože své učení odvolali, a do doby nového koncilu r. 553 už všichni tři zemřeli sjednoceni s katolickou církví. Nebyl tedy už žádný důvod znovu rozebírat jejich záležitosti. Ale heretičtí monofyzité úporně chtěli podkopat autoritu a rozhodnutí chalcedonského koncilu a říkali, že rozhodnutí prý byla nespravedlivá, neboť k jedněm byla milosrdná, když odsoudila pouze jejich spisy, avšak druzí, a hlavně jejich vůdce Eutychés, byli nejen osobně vyloučeni z Církve, ale i jejich spisy byly odsouzeny. Císař Justinián, aby tyto heretiky usmířil a snad i obrátil, sám přikročil k dílu a vydal edikt *Vyznání víry*, ve kterém anathematisoval[1] každého, kdo spolu s ním neanathematisuje tři výše zmíněné biskupy. Ale i sám císař uznal, že edikt s takovým církevním obsahem nemá platnost bez podpisu biskupů. Patriarcha a biskupové jej podepsat odmítli, ale když jim bylo pohrůženo, že budou zbaveni svých stolců, poddali se, podepsali a uvědomili o tom papeže. Patriarcha podepsal pouze pod podmínkou, že jeho podpis bude považován za neplatný, pokud jej neschválí Apoštolský stolec. Ale i sám císař ujišťoval biskupy, že toto všechno dělá s papežovým souhlasem. Aby měl tento edikt větší úspěch, potřeboval císař všeobecný koncil. Ale koncil bez účasti papeže by byl považován za neplatný a neplatným by byl. Císař přitom věděl, že papež je proti novému souzení tří již zemřelých biskupů („tří kapitol", jak se tehdy psalo), takže nevyšle na koncil své legáty. A tak vydal příkaz násilím přivézt papeže do Cařihradu. Zde ale bylo prvním činem papeže Vigilia to, že zbavil úřadu patriarchu Minu za to, že se podvolil císaři a podepsal edikt. Rozhněvaný císař a heretici začali papeže zastrašovat, že když neodsoudí Theodoreta, který psal velmi ostře proti sv. Cyrilu Alexandrijskému, mohou i jeho samotného podezřívat z hereze. Aby nedošlo k ještě většímu zlu, vydal papež po předkoncilových poradách se sedmdesáti biskupy své *Judicatum*, v němž odsuzuje jak osoby všech tří biskupů, tak i jejich nauku. Při tom ale papež prohlásil, že i po tomto jeho rozhodnutí musí být zachována platnost chalcedonského koncilu. Heretici ale chtěli právě to, aby rozhodnutí chalcedonského koncilu byla odvolána, a proto začali nyní vyvolávat dokonce až krvavé nepokoje. Následkem toho papež odvolal své *Judicatum* a zakázal dále debatovat o „třech kapitolách". Císař ale vydal nový edikt, v němž odsuzoval osoby tří zmíněných biskupů. Papež ostře vystoupil proti takovému vměšování se císaře do čistě církevních záležitostí, za což se v krátké době dočkal od císaře a jeho úředníků mnoha křivd včetně vězení, z nějž se mu podařilo utéci do Chalcedonu. Císařovi vyslanci přemlouvali papeže, aby se vrátil do Cařihradu a dovolil svolat nový koncil. Papež souhlasil pod podmínkou, že na koncilu bude stejný počet východních a západních biskupů a že rozhodnutí nemůže odporovat chalcedonskému koncilu. Se stejným počtem biskupů však císař nesouhlasil, protože věděl, že západní biskupové jsou proti odsouzení „tří kapitol". Papež tedy prohlásil, že na koncil nepůjde. A tak se koncil sešel bez papeže. Předsedajícím byl nový cařihradský patriarcha Eutychés. V listině ke koncilním otcům (bylo to sto šedesát pět biskupů, z toho pouze pětadvacet ze Západu) císař napsal, že prosí papeže i je, biskupy, aby buďto oni všichni odsoudili „tři kapitoly", nebo aby papež sám projevil své smýšlení. Koncil začal a pokračoval bez papeže a nadarmo k němu kolikrát chodili patriarchové a biskupové s prosbou, aby se koncilu účastnil. Až po šestém zasedání vyhlásil papež své řešení ohledně „tří kapitol" v dokumentu *Constituta*, který zaslal císaři. V dokumentu odsuzuje heretické nauky tří biskupů, ale na ně samotné neuvaluje klatbu, aby nebyla narušena vážnost chalcedonského koncilu, a současně odvolává a zneplatňuje vše, co do té doby bylo vyřčeno o „třech kapitolách". Císař dokument nechtěl přijmout a před koncilními otci zatajil jeho obsah; a co více, oklamal koncilní otce a namluvil jim, že papež jasně odsoudil „hanebnost tří kapitol". Autoritou papeže chtěl císař zakrýt své machinace. Zatím byl papež celou dobu zbaven svobody. Koncilní otcové, oklamáni císařem, vynesli rozhodnutí podle jeho přání a odsoudili nejen spisy „tří kapitol", ale i je samotné. K tomu, na císařův příkaz, postrašení biskupové vymazali jméno papeže z „diptychů" (spisu jmen, která se vzpomínají při bohoslužbách). Přesto však prohlásili, že chtějí i nadále zůstat v jednotě s Apoštolským stolcem. Po koncilu dal císař rozkaz odvézt papeže do vyhnanství. Po pěti měsících vyhnanství, když papež myslel, že se západní biskupové, kteří nejvíce odporovali vyhlášení anathematu na pravověrné biskupy, už utišili, schválil rozhodnutí koncilu o „třech kapitolách". Byl propuštěn na svobodu, ale při návratu do Říma po cestě zemřel.

Tento pátý všeobecný koncil, jak jsme viděli, vůbec nebyl hoden názvu „všeobecný" koncil, protože takovým nebyl od samého svolání až do konce. Buď jak buď, později jej papežové Pelagius I. a Pelagius II. označili za všeobecný, aby se nevyostřovalo nepřátelství mezi Východem a Západem. Koneckonců, spor mezi papežem Vigiliem a příznivci císaře se netýkal věci víry, ale osob, navíc už zemřelých. Proto se ani papež nezmýlil v ničem, co se týká víry, jak by to chtěli dokázat schismatici, ani koncil neprohlásil nic, co by se protivilo víře, a proto mohli nástupci papeže Vigilia prohlásit tento koncil za všeobecný. Avšak i na tomto koncilu více než

Všichni biskupové na koncilu souhlasili, jediný Makarios (patriarcha Alexandrie, hlavní bojovník za stranu heretiků) se oddělil od svatého koncilu a neshodl se s myšlenkami papeže Agathona.

Papež Agathon (510 – 10. 1. 681)

jasně vystupuje váha papežské autority. Vždyť papež sesazuje cařihradského patriarchu a nikdo neprotestuje, že by na to neměl právo. Veškeré záležitosti projednávané na koncilu se celý čas točily okolo papeže a závisely na jeho pravém či císařem zfalšovaném řešení. Ještě ve vězení papež volá: „Já protestuji, neboť i když mě držíte jako vězně, nemůžete svázat blahoslaveného apoštola Petra!" A i oklamaní koncilní otcové prohlašují, že došli ke svým závěrům spravedlivě, „vykonavše všechno v souladu s nařízeními Vigiliovými". To znamená, že kdyby nebyli oklamáni, že to papež tak přikázal rozhodnout, nebyli by vynesli ta rozhodnutí, jaká vynesli.

A tak i uprostřed vší temnoty, nepevnosti, ponížení a násilí je rovněž na tomto koncilu jasně vidět uznání římského papeže za nejvyššího vůdce a soudce v Církvi Kristově na zemi.

Šestý všeobecný koncil, rok 680

Tento další koncil měl odsoudit novou herezi monotheletistů, kteří učili, že v Kristu Pánu byla pouze jedna vůle, vůle božská, a že v něm nebyla také vůle lidská. Císař Konstantin IV. byl pravověrný a s vědomím papeže Dona svolal všeobecný koncil do Cařihradu, aby se zastavilo šíření nové hereze, kterou propagovali čtyři po sobě následující cařihradští patriarchové. Mezitím ale papež Donus zemřel a nový papež Agathon vyslal za sebe na koncil čtyři legáty. V listu poslaném na sněm vyložil papež učení všeobecné Církve o dvou vůlích v Ježíši Kristu. Mimo to napsal:

„Vy víte, že [...] když Pán [...] slíbil, že bude zachovávat Petrovu víru neporušenou, přikázal mu, aby utvrzoval své bratry. Všem je známo, že toto přikázání vždy věrně plnili apoštolští velekněží, předchůdci mé ponížености. A také moje maličkost, při vší nerovnosti s nimi, [...] když přijala úřad podle vůle Boží, přeje si jít v jejich stopách... Ať tedy celé společenství hierarchů, kněží a lidu [...] spolu s námi hlásá pravidlo pravdy apoštolského podání a evangelní apoštolskou pravdivost pravé víry, která je založena na tvrdém kameni této církve sv. Petra [...] a jeho pomocí a ochranou je střežena od jakéhokoliv omylu."

Hle, jak krásně, moderním způsobem píše o prvenství římského biskupa papež Agathon, kterého „pravoslavná" církev uctívá jako svatého.

A jak se postavil koncil k papeži Agathonovi a k jeho myšlence o prvenství římského velekněze?

V listě císaři píší koncilní otcové, že v boji proti heretikům za časů předchozích koncilů spolu s císaři vždy stáli papežové Silvestr, Damasus, Celestin, Lev, Vigilius... Tak i nyní „jsme následovatelé tradice [...] našeho blaženého otce a nejvyššího papeže Agathona"; „a on před námi a spolu s námi [je následovatelem] tradice apoštolů a Otců [...] Řím - stařec předložil Bohem vdechnuté vyznání víry [...], skrze Agathona hovořil Petr."

A v listě papeži Agathonovi koncilní otcové píší, že při současné těžké chorobě ukázal Kristus na lékaře v osobě Agathona, který koná vše, co je zapotřebí, „jakožto učitel prvního stolce všeobecné Církve, který stojí na tvrdém kameni víry [...]. My [biskupové] s radostí přijímáme list vaší otcovské blaženosti [...], jenž podává pravdivé vyznání víry – ve kterém vyznáváme nauku o Bohu vyslovenou jakoby nejvyšší mocí apoštolů –, pomocí kterého jsme [...] svrhli herezi a ve shodě s rozsudkem, vyneseným ve vašem listě ještě před námi, jsme je [heretiky] usmrtili anathematy."

Všichni biskupové na koncilu souhlasili, jediný Makarios (patriarcha Alexandrie, hlavní bojovník za stranu heretiků) se oddělil od svatého koncilu a neshodl se s myšlenkami papeže Agathona.

Koncil měl osmnáct zasedání, na kterých rozebral a odsoudil učení monotheletistů. Protože papež Agathon dost brzy zemřel, dekrety tohoto koncilu potvrdil už nový papež – sv. Lev II.

Pokračování příště.

Překlad brožurky o. Sevastiana Sabola OSBM
Peršenstvo papy i vselenski sobory, vyd. 1952 v New Yorku.
IMPRIMI POTEST o. Lotockyj OSBM, Protoihumen (25. 9. 1952)
NIHIL OBSTAT o. Dr. Vasyľ Vasylyk, Eparchialnyj censor (4. 10. 1952)
IMPRIMATUR + Konstantin, biskup filadelfský (4. 10. 1952)
Přeložil o. Radim Tutr.

1 Tzn. vyloučil z Církve, proklel.

2 Doslova pravoslavné – v původním smyslu, tedy ortodoxní, pravé.

Primát papeže a všeobecné koncily

(Závěr)

O. Sevastian Sabol OSBM

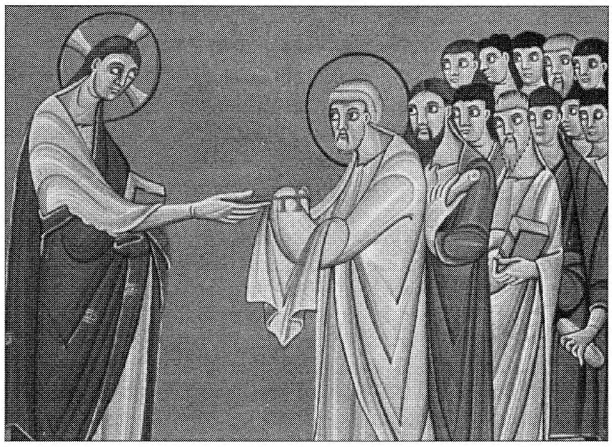

V osmém století prožíval Východ těžké bouře, dokonce i pronásledování, když byzantští císařové Lev III., Konstantin Kopronymos a Lev IV. jeden za druhým pod vlivem židů a mohamedánů ohněm a mečem rozšiřovali novou herezi – obrazoborectví. Hořely nejcennější ikony, ale na hranicích hořeli také mniši – obránci ikon a patriarchové a biskupové byli vsazováni do věznic a posíláni do vyhnanství. Římští papežové sv. Řehoř II., sv. Řehoř III., Zachariáš a Štěpán II. tyto císaře vyobcovali z Církve a oni za to proti papežům posílali vojsko, flotily a nájemné vrahy. Mnoho byzantských hierarchů, měkkých jako vosk, se pokorně podřídilo „božskému císařskému majestátu" a na koncilu, který svolal císař Konstantin Kopronim (r. 753) prohlásili uctívání ikon za pověru a uctívání Matky Boží a svatých odsoudili jako herezi. Bylo tam 338 biskupů, ale ani jeden patriarcha. V ten samý čas však jeruzalémský, alexandrijský a antiochijský patriarcha (cařihradský byl násilně přinucen abdikovat) poslali papeži Pavlu I. překrásné vyznání víry, aby ukázali svou jednotu s římským velekněžem. Papež Štěpán II. výše zmíněný koncil anathematisoval.

Bouře pronásledování se utišila až za nezletilého císaře Konstantina Porfyrogeneta, jehož matka Irena navázala kontakt s novým papežem Hadriánem. Novým patriarchou v Cařihradě se stal sv. Taras. Irena prosila papeže o svolání koncilu a o to, „aby přišel první kněz, který je předsedníkem na katedře místo svatého a vší úcty hodného Petra".

Papež vyslal z Říma na koncil kněze Petra a archimandritu Petra, aby byli na koncilu předsedajícími v papežově jménu. Na koncil se sešlo tři sta padesát hierarchů. Otcové odsoudili nauku obrazoborců a prokleli falešný koncil císaře Kopronyma. Tím hlavním, co však na tomto koncilu bije do očí, je list papeže císařům, patriarchovi Tarasovi a koncilním otcům. V prvním listě papež Hadrián píše, že Konstantin Veliký a Helena spolu s ostatními císaři „uznávali římskou církev za hlavu všech církví [...], jejíž posvátnou autoritou je stanoveno i to, jak velikou úctu jsou povinni mít všichni věřící na světě k nejvyššímu stolci sv. Petra; neboť Pán ukázal všem tohoto knížete jakožto strážce klíčů nebeského království... Vyznamenán takovou ctí se stal hodným vyznat tu víru, na které se zakládá Kristova Církev. Po blaženém vyznání následovala blaženost vlády; hlásáním tohoto se proslavila svatá všeobecná Církev a od ní všechny další Boží církve obdržely pravidlo víry; proto sám kníže apoštolů, blažený Petr, první předsedník na apoštolské katedře, předal prvenství svého apoštolství a pastýřské starostlivosti svým následníkům, kteří nepřetržitě zasedali na jeho nejsvětějším stolci. A jako jemu byla dána Spasitelem moc prvenství, tak i on sám ji, podle božského příkazu, zanechal a předal svým nástupcům – velekněžím [...] Katedra sv. Petra má prvenství na celém světě a je ustanovena proto, aby byla hlavou všech církví. A jako sv. apoštol Petr podle Božího přikázání sám řídil Církev, tak následně i vždycky zachovává (ve svých nástupcích) prvenství". A tato „první katedra svou mocí potvrzuje všechny koncily".

V listě patriarchovi sv. Tarasiovi pak papež znovu zdůrazňuje, že „katedra sv. Petra, zachovávajíc prvenství, září na celou zemi a je hlavou všech církví Božích [...] Pokud si vaše svatost žádá být oddaným [...] nejvyššímu apoštolovi [...] a našemu apoštolskému stolci, který je hlavou všech církví Božích, pak ať předá císařům žádost, aby, zachovávajíce podání této svaté římské církve, přikázali obnovit uctívání svatých ikon".

A jak se postavili koncilní otcové vůči takovým nebývalým projevům papeže a vůči připisování nejvyšší moci nad všemi ostatními církvemi a eparchiemi římskému veleknězi?

Patriarcha Taras, uctívaný i v „pravoslavné" církvi jako svatý, na otázku, zda je ve shodě s listem nejsvětějšího papeže, odpověděl: „Sv. Pavel [...] osvícen světlem Kristovým [...] řekl toto: ‚Vaše víra je známa po celém světě.' Sluší se, abychom my následovali toto svědectví. Proto i Hadrián jasně napsal a dokázal, že v plnosti zachovává podání katolické církve." Na to shromáždění otcové odpověděli: „Celý koncil učí to samé." A papežští legáti se zeptali znovu: „Ať nám koncil sdělí, zda přijímá list nejsvětějšího papeže starého Říma[1]." (Jednalo se také o přijetí zpět do lůna Církve těch biskupů, kteří byli vyobcováni za účast na koncilu Kopronymově, ale obrátili se a činili pokání.) Na to všichni otcové odpověděli: „Za tím jdeme, to připouštíme a přijímáme."

Je snad třeba jasnějšího důkazu než tento, že pravoslavný Východ až do devátého století přiznával a vyznával prvenství římského papeže a jeho vládu nad sebou? Ze všech těchto prvních a schizmatickými „pravoslavnými" jedině uznávaných koncilů je jasně vidět, že v římském veleknězi pravoslavný Východ viděl

a) právoplatného nástupce sv. Petra, ustanoveného samotným Kristem za nejvyšší hlavu v Církvi Boží na zemi;

b) nejvyššího a neomylného učitele pravdy Boží a od řešení papežova odvozovali otcové koncilů svá koncilní řešení;

c) nejvyšší vládu a uznával jeho právo přikazovat dokonce i patriarchům, dosazovat je a sesazovat, podřizo-

Hlavní z těchto výtek, která, jak píše „pravoslavný" Lebeděv, „rozmetává všechnu pýchu římských papežů", je u schismatiků velice proslulý 28. kánon chalcedonského koncilu. Podívejme se alespoň v krátkosti na tento kánon...

val se jeho disciplinárním nařízením a vykonával je bez protestů a bez vzpoury.

Je jasné, že Východ nepovažoval sv. Petra za rovného mezi ostatními sobě rovnými apoštoly, ani římského patriarchu-papeže nepovažoval za rovného mezi ostatními sobě rovnými patriarchy.

Výtky schismatiků

Schismatičtí „pravoslavní" nejen že neřeknou svým věřícím celou pravdu o všeobecných koncilech, ale ještě vynášejí některé výtky proti římským papežům, výtky, které mají jakýsi základ ve všeobecných koncilech.

Takovou výtkou jsou některé disciplinární kánony koncilů, namířené prý proti nadřízenosti římského papeže nad ostatními církvemi a velekněžími. Hlavní z těchto výtek, která, jak píše „pravoslavný" Lebeděv, „rozmetává všechnu pýchu římských papežů", je u schismatiků velice proslulý 28. kánon chalcedonského koncilu. Podívejme se alespoň v krátkosti na tento kánon a uvidíme, na jak mizerném a bídném základě stojí naši schismatičtí bratři, když na tomto kánonu stavějí celé své popírání prvenství římského papeže.

Historie tohoto kánonu je následující: Chalcedonský koncil už skončil a papežští legáti, jakož i většina biskupů se již chystali na cestu domů. V tom čase cařihradský patriarcha Anatolij shromáždil sto osmdesát čtyři biskupů (na koncilu jich bylo šest set třicet) na tajné zasedání a ti stanovili tři nové kánony, mezi nimi i zmíněný 28. kánon, a vyhlásili je. Otcové, kteří se tam shromáždili, se odvolávají na 3. kánon druhého koncilu, který říká: „Biskup Cařihradu má prvenství cti po biskupovi Říma, a to proto, že Cařihrad je novým Římem." (Připomínáme, že zmíněný druhý koncil byl pouze místním koncilem, který byl až později uznán za všeobecný koncil, a to jen co se týká vyznání víry sestaveného proti heretikům makedoniánům, ale žádné jeho kánony nebyly nikdy potvrzeny.) Odvolávajíce se na tento nikdy neuznaný a nepotvrzený kánon otcové říkají, že tak jako druhý koncil přiznal cařihradskému stolci rovná privilegia s římským stolcem, „tak i my přiznáváme a ustanovujeme to samé [...] o privilegiích církve Cařihradu (Konstantinopole), nového Říma. Neboť otcové spravedlivě přiznali privilegia stolci starého Říma, protože toto město bylo hlavním městem". Když se o tomto zasedání a o nových kánonech dozvěděli legáti sv. Lva Velikého, hned následujícího dne velmi ostře vystoupili proti těmto kánonům. Papež sv. Lev, který potvrdil rozhodnutí koncilu, tento 28. kánon úplně vyloučil a patriarchu Anatolije pokáral za „křivdu vůči starším patriarchátům". Ale i bez tohoto papežova řešení kánon už sám o sobě neměl žádnou platnost, protože nebyl schválen celým koncilem, ale jen jeho jednou frakcí a až po ukončení koncilu. A ani samotný Východ dlouho tento kánon neuváděl ve sbírkách koncilních ustanovení.

Tento kánon, postavený na falešné zásadě, že prý „otcové přiznali privilegia starému Římu" a že prý je přiznali proto, že Řím byl tehdy hlavním městem říše, však zamlčuje nástupnictví římského biskupa po sv. Petrovi, které tolikrát zdůrazňovali římští biskupové a vyznávali východní otcové a koncily, a to i tento poslední, chalcedonský. Už jen z tohoto důvodu nemohl papež Lev tento kánon potvrdit a víme, že bez papežského potvrzení žádné ustanovení koncilů nemělo platnost.

Nakonec, tento kánon vlastně ani nijak nepopírá prvenství římského biskupa, neboť píše, že první místo po římském biskupovi má mít biskup Cařihradu. Když se pak na tento kánon podíváme lépe, uvidíme, že cařihradskému biskupovi nepřipisuje prvenství jurisdikce nad celou Církví, nepřipisuje mu dokonce ani toto prvenství nad Východem; dává pouze cařihradskému biskupovi právo vysvěcovat metropolity Pontu, Asie a Thrákie. A otcové, když prosí papeže, aby tento kánon potvrdil, píší, že jsou přesvědčeni, že „Vaše Svatost to přijme a potvrdí," neboť je to pro dobro a pořádek v metropolii, „kde často po smrti biskupů vzniká mnoho nepokojů". Otcové uvádějí, že píší jako „děti" svému „otci" a „prosí" o potvrzení kánonu. Tento kánon tedy nebyl nijak namířen proti nadřízenosti římského biskupa, jak by chtěli vyvozovat schismatici, ale měl jen skoncovat s nepořádky v cařihradské metropolii.

A i sám cařihradský patriarcha Anatolij, ze kterého chtějí schismatici udělat nesmrtelného bojovníka proti papežským ambicím a dobyvačnosti, v listu papeži Lvovi píše, že císař, senát, klérus i lid si přejí, aby „nejsvětější stolec tohoto města Konstantinopole byl vyznamenán jakýmsi dodatkem cti [...], k této záležitosti jsme přistoupili i my, v naději, že, pokud je to vhodné, Vaše blaženost vezme v úvahu čest konstantinopolského stolce, neboť Váš apoštolský stolec se už dávno o něj stará [...] a my vás prosíme, Svatosti, abychom od Vás obdrželi schválení a potvrzení [...], neboť stolec Konstantinopole má Váš apoštolský stolec za otce..."

Tak vypadá historie tohoto 28. kánonu podle koncilních dokumentů. Ani koncilní otcové s ním nešli proti prvenství římského biskupa, vždyť prosí papeže jako „děti" svého „otce", aby tento kánon potvrdil pro dobro a pořádek ve východní církvi; ani cařihradský patriarcha Anatolij se tímto kánonem nebouřil proti římskému veleknězi, vždyť mu píše nadmíru pěkně a synovsky. Je jen divné, a to zde musíme zdůraznit, že tento list patriarchy Anatolije ruské *Dějiny koncilů* nikde ani nezmiňují. Je zřejmé, že to tak musí dělat, aby se zakryla pravda před národem a věřícími.

Překlad brožurky o. Sevastiana Sabola OSBM
Peršenstvo papy i vselenski sobory, vyd. 1952 v New Yorku.
IMPRIMI POTEST o. Lotockyj OSBM, Protoihumen (25. 9. 1952)
NIHIL OBSTAT o. Dr. Vasyľ Vasylyk, Eparchialnyj censor (4. 10. 1952)
IMPRIMATUR + Konstantin, biskup filadelfský (4. 10. 1952)
Přeložil o. Radim Tutr. Zkráceno.

1 Řím bývá nazýván „starý Řím" vzhledem k tomu, že Cařihrad se nazýval také „nový Řím".